

Nr 113.

Av herr **Lundblad**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt myndigheter i städer och stadsliknande samhällen av viss befogenhet i fråga om reglering av handel med mjölk.

Vid Stockholms stadsfullmäktiges sammanträde i oktober månad förra året förevar ett ärende av djupaste betydelse, föranlett av en motion väckt av hr Örne. Motionens ordalydelse känner jag icke. Av tidningsreferat kan man dock tydligt avläsa motionens syfte. Huvudsyftet med motionen synes vara, såvitt jag fattat motionen rätt, att utfinna något medel varigenom distribution av mjölk i städer och stadsliknande samhällen kan göras billigare än som för närvarande är fallet.

Förslaget utmynnade i att påkalla statsmyndigheternas medverkan för att genom särskild lagstiftning giva stadskommunerna rätt till ett djupgående ekonomiskt ingripande på mjölkhandelns område. Känt är ju att stadens livsmedelsnämnd avgav yttrande med anledning av motionen. Denne vitsordade frågans stora betydelse och framhöll att kraftiga åtgärder böra vidtagas från myndigheternas sida för att hindra ytterligare prisförhöjning av mjölken. Säkraste vägen härför ansåg nämnden vara, att genom förenklad distribution minska kostnaderna. Särskilt i Stockholm ha distributionskostnaderna varit oskäligt höga, beroende på allt för många, omkring 1,450 stycken, mjölkförsäljningsställen.

Vid en av stadsfullmäktiges mjölkkommitté år 1915 gjord undersökning visade det sig, att exempelvis i Matteus församling avståndet i allmänhet mellan butikerna var endast 50 meter, för 53 t. o. m. endast 20 meter. Halva antalet mjölkbutiker eller omkring 700 st. skulle säkert vara mer än tillräckligt för huvudstaden. Att inbesparande av hyror och arbetskrafter för ett 700-tal onödiga affärer skulle kunna inverka reducerande på mjölkpriserna, torde med visshet kunna antagas. Sannolikt möter

det emellertid svårigheter att på frivillighetens väg åstadkomma en sådan reduktion. Med hänsyn till mjölkens utomordentliga betydelse som näringsmedel och den stora vikt det ligger därpå, att mjölkpriserna hållas inom måttliga gränser ansåg nämnden det vara behöfligt, att de kommunala myndigheterna i städer och stadsliknande samhällen erhöles makt och befogenhet att bestämma hur många och vilka, som inom samhället skola få rätt att hantera och försälja mjölk samt på vilket sätt sådan hantering eller försäljning skall äga rum.

På grund av detta ville livsmedelsnämnden tillstyrka motionen i den riktning, att Stockholms stadsfullmäktige måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åvägabringande av en lagstiftning, som ger vederbörande myndighet för stad och stadsliknande samhällen rätt att bestämma, hur många, och vilka, som inom samhället i fråga skola få rättighet att hantera eller försälja mjölk samt på vilket sätt sådan handtering eller försäljning skall äga rum.

Stockholms stadsfullmäktige behandlade ärendet måndagen den 16 oktober och avslog livsmedelsnämndens skrivelseförslag med 43 röster mot 42.

Då jag nu vågar påkalla riksdagens uppmärksamhet åt denna fråga är det därför, att jag, i likhet med Stockholms livsmedelsnämnd, anser frågan vara av en så stor betydelse, att en saklig utredning om möjligheten att på lagstiftningens väg göra något, är i högsta grad påkallad. Den som följt denna fråga, mjölkhandeln i städerna, på nära håll, har säkert funnit, att landsortsstäderna äro i förhållande till folkmängden lika mycket begåvade med mjölkbutiker som Stockholm d. v. s. ha dubbelt för många sådana. Anledningen till denna utveckling har nog många orsaker. Bland dessa må nämnas allmänhetens läggning för bekvämlighet. Denna läggning är ingalunda obekant för byggmästare och husägare, vilka gärna stå till tjänst med inrättande av butiker. På så sätt tjänas tvenne syften, allmänhetens önskan att helst ha mjölkbutikerna förlagda i det hus man själv bor; husägarna å sin sida spekulera i högre hyresinkomster och inrätta gärna mjölkbutiker, varigenom fastigheterna göras mera räntebärande. Andra på saken inverkan omständigheter kunna här förbigås. Lättheten att hyra ut dylika butiker är allmänt känd, ty det finnes alltid en mängd för mjölkhandeln oinvidiga, som nappa på och försöka sin lycka. Då man betänker, att de senare åren kännetecknas av en stark stegring av hyrorna icke minst på mjölkbutikerna, till stor del förorsakad av hälsovårdsnämndernas i respektive städer, från sanitär synpunkt, stegrade krav på butikernas beskaffenhet och läge, är det mycket lätt att förstå, att dessa saker skola inverka på mjölkens pris. I dyrtid, och varför icke i vanliga tider,

borde litet var nedsätta sina fordringar på bekvämlighet och praktiskt söka bidra till dyrtidens bekämpande. Hur går det dock till i verkligheten? Vem tänker t. ex. på att onödigt många mjölkbutiker fördyra mjölken, eller för att taga andra exempel, den minsta småsak man handlar på torg eller i butik skall heimbäras av s. k. springpojkar eller springflickor från resp. affärer. Man låter sig betjänas, men glömmer, att det måste kosta pengar. Man klagat över dyrtid och mellanhandssystem, men samtidigt lägger man stora krav på systemet för sin egen bekvämlighets skull.

Vad nu rör det egentliga ämnet, mjölkhandeln, måste man hålla respektive hälsovårdsnämnder räkning för att dessa beaktat sanitära och hygieniska krav i vad det rör mjölkhandeln, då man besinnar mjölkens finkänslighet för inflytande från omgivningen.

Skall affären kunna bära de förökade kostnader, som uppstå genom de hygieniska krav på stora, ljusa, luftiga lokaler, fullständigt avskiljda från bostad och annan affär, måste man sålunda tänka sig en betydande inskränkning av butikernas antal, på det att en större omsättning för varje butik kan göra det möjligt att utan förhöjd försäljningsprovision, med ty åtföljande stegring av minutpriset, bereda innehavaren skäligen lön för sitt arbete.

Genom denna åtgärd, d. v. s. inskränkning av butikernas antal, sträcker sig dess verkningar över hela mjölkhanteringen. Distributören, som här kan vara mejerier eller mjölkhandlare får därigenom möjlighet att inskränka hästantalet och antalet kuskar jämte hållande av is, som är en mycket dyr post, samt en mängd mejerikärl för förvaring och avkylning av mjölk.

Mjölkhandelsfrågan är känd som en mycket stor fråga, och som då det gäller att reglera mjölkens pris, alltid framkallar svåra strider. Producenter och konsumenter hava alltid haft svårt att förstå varandra, kanske mest beroende därpå att omkostnader för distribueringen av mjölken ställt sig höga. Kommunala män ha ofta varit inne på tanken att mejerihanteringen och mjölkhandeln skulle göras till en kommunal angelägenhet, allt i syfte att nedbringa distributionskostnaderna.

Att kommunalisera ett dylikt företag vore nog att gå ur askan och i elden. Ett kommunalt företag på detta område skulle alldeles givet verka raka motsatsen till vad man vill. Alla skäl tala mot ett sådant stegs tagande. Utom den drivna kunnigheten och yrkesskickligheten på dessa speciella områden varom jag nu talar måste även det personliga näringsintresset få fullt komma till sin rätt. Här måste nog enskild företagsamhet, vare sig det sker av enskilda personer, föreningar eller bolag, i

fortsättningen som hittills, driva rörelsen, såvida man vill undgå ytterligare fördyring av varan.

Min motion avser icke någon annan ändring i näringsfrihetsförordningen än den, att en lagstiftning kommer till stånd, som ger vederbörande myndighet i städer och stadsliknande samhällen rätt att bestämma hur många och vilka, som inom samhället i fråga skola få rättighet att hantera eller försälja mjölk. Det vill med andra ord säga, att myndigheterna i fråga vaka över att icke ett allt för stort antal mjölkbutiker finge öppnas, jämte det att butikernas läge i förhållande till varandra bleve lagom stort. Mitt förslag innebär sålunda icke förbud eller hinder för den eller de, som genom läge eller på annat sätt äga förutsättning att direkt leverera mjölk i husen, blott de efterkomma de för mjölkhandelns bedrivande utfärdade bestämmelser. Jag anser, att mjölkhandeln skall i fortsättningen vara en fri näring, att lantmännen alltfört som hittills fritt få konkurrera och försälja sin vara i närliggande samhälle, men samhället bör också i allas välförstådda intresse få rätt att bestämma affärernas antal, läge, beskaffenhet o. d.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åvägabringande av en lagstiftning, som ger vederbörande myndighet för stad eller stadsliknande samhälle rätt att bestämma, hur många och vilka, som inom samhället i fråga skola få rättighet att hantera eller försälja mjölk samt på vilket sätt sådan hantering eller försäljning skall äga rum.

Stockholm den 25 januari 1917.

Axel Lundblad.